

EERSTE ONDERZOEKOPZET

Inleiding

Op verzoek van projectdirectie Aardbevingen beschrijven we in dit document de ruwe opzet van een onderzoek dat inzicht moet geven in de gevolgen van de aardbevingen in Groningen. Het onderzoek levert zowel het bestuur als het beleid gerichte kennis en input op, waarmee beiden niet alleen nieuwe inzichten krijgen in deze complexe materie, maar ook praktisch inzetbare instrumenten. Het burgerperspectief staat hierbij steeds centraal. In het onderzoek krijgen burgers van Stad en Ommeland een stem en besteden we aandacht aan thema's: veiligheid en (psychosociale) gezondheid van inwoners, maar ook leefbaarheid, burgerparticipatie, sociale cohesie en de Groninger identiteit. Speciale aandacht krijgen bestaande initiatieven en de vraag hoe plannen van inwoners kunnen worden vertaald in concrete initiatieven. Een centrale doelstelling is kennisdeling, niet alleen in de vorm van wetenschappelijke publicaties, maar vooral ook in de vorm van nieuwe bestuurlijke inzichten en relevante informatie voor beleidsvorming. Deze kennis is relevant voor lokale, provinciale en landelijke overheden, alsmede voor betrokken hulpverleningsdiensten.

De eerste stap is de fase van probleemverheldering waarin we, in overleg met de opdrachtgever, de onderzoeksvragen bepalen. Die kan en moet op **korte termijn**. Daarna stellen we voor de **lange termijn** een onderzoeksopzet.

Leiding Onderzoek:

Katherine Stroebe en Tom Postmes,

Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Gedrags- en maatschappijwetenschappen

&

5.1.2e

Onderzoek en Statistiek gemeente Groningen

CONTEXT

De Noord Nederlandse aardbevingen ondermijnen niet enkel de fundamenteën van ons vastgoed. De commissie Meijer constateerde reeds dat het vertrouwen, ook in overheden, diep geschonden is. De Onderzoeksraad Voor de Veiligheid stelde dat de oorzaak hiervan is geweest dat het burgerperspectief onvoldoende in acht is genomen. Zijn aanbeveling aan de minister van Economische Zaken was dan ook: *“Zorg dat het burgerperspectief structureel en herkenbaar meegenomen wordt in de besluitvorming.”* De raad voegt er aan toe dat het goed zou zijn als de betrokken gemeenten en provincies hierin het voortouw nemen.

Het uitgangspunt van het OVV onderzoek verwoordt heel duidelijk wat er in dit burgerperspectief centraal moet staan: *“De inwoners van Groningen moeten veilig zijn en zich veilig voelen in hun dagelijkse leefomgeving.”* Vanuit lokaal perspectief zouden we eraan toevoegen dat dit enkel mogelijk is als we erin slagen om de kwaliteit van leven in Groningen in brede zin hoog te houden. Het wonen in een veilig huis is immers zinloos als inwoners niet meer in Stad en Ommelanden willen wonen.

In deze context hebben lokale overheden een concrete behoefte aan kennis over de impact van bevingen op de burger, en moet zij instrumenten ontwikkelen om die impact te verzachten en (waar mogelijk) positief te benutten. Bijvoorbeeld, waar hebben inwoners van Groningen die zijn getroffen door een aardbeving behoefte aan? Waar hebben inwoners die nog niet zijn getroffen door een aardbeving behoefte aan? Wat verwachten Groningers van de gemeente, de overheid, de NAM, mede-bewoners, en andere partijen? Welke burgerinitiatieven helpen hen wel, en welke niet, en waarom wel/niet? Niet alleen hebben we een veel beter beeld nodig van wat er leeft onder bevolking, van wat de psychische gevolgen zijn van de zich langzaam voltrekkende ramp (en van de verwachte grote klap), maar ook moeten we leren van de ervaringen die de Ommelanden hebben opgedaan met het maken van beleid, het stimuleren van burgerinitiatieven, etc.

Maar in vraagstukken over de kwaliteit van leven moet ook de lange termijn een centrale plaats krijgen. Een belangrijk overkoepelend thema is de vraag: hoe gaat het nieuwe Grunn eruit zien? Wat wordt het imago van de stad en de regio, en welk zelfbeeld houdt ze aan deze stille ramp over? Is het mogelijk om, als in 1953, de schande van het gebeurde om te zetten in een daadkrachtige aanpak, een impuls om de regio te verenigen, vernieuwen en revitaliseren? Is het mogelijk om dit 21ste eeuwse deltaplan zo te verwezenlijken dat het samen met de bewoners gestalte krijgt—een bottom-up aanpak waarin de Groningse burger het voor het zeggen heeft?

METHODE, WORK PACKAGES

Tegen deze achtergrond werken wij op dit moment met diverse partners aan een onderzoeksvoorstel. Daarbij wordt nauw samengewerkt met collega's uit de Stad, de Ommelanden en de Bevingsgemeenten. Daar zit veel kennis en de ervaring die de exacte inhoud van het onderzoek mede zal bepalen.

In de besprekingen die tot dusverre zijn gevoerd wordt onderscheid gemaakt tussen kennis voor langere termijn en kennis voor de korte termijn. Het onderzoek op **langere termijn** heeft drie pijlers.

1. De eerste pijler is een panelonderzoek dat effecten van bevingen (en een eventuele grote klap) kan registreren op welbevinden, stress, trauma's en allerlei gezondheidsgedrag. Inzichten worden vertaald in praktische uitgangspunten voor beleid/interventies etc. en leveren zo input voor Pijler 3.
2. De tweede pijler is een monitor zich richt op veiligheidsbeleving, leefbaarheid, vertrouwen, burgerparticipatie, sociale cohesie en de Groninger identiteit. Dit onderzoek registreert ook signalen van onrust en bouwt kennis op over de impact van heftige bevingen op radicale veranderingen in publieke opinie. Rapportage is periodiek, aangevuld met updates bij hevige bevingen. Inzichten worden vertaald in praktische uitgangspunten voor beleid/interventies etc. en leveren zo input voor Pijler 3.
3. De derde pijler gebruikt input van de eerste en tweede voor tweeledig doel (a) middels deliberatieve peilingen en andere kwalitatieve methoden worden belangrijke thema's nader onderzocht om beter zicht te krijgen op achterliggende processen, drijfveren en onderstromen (i.e., het probleem achter het probleem), en (b) deze deliberatieve peilingen en andere werkvormen dienen tevens als werkplaats voor het stimuleren van bottom-up betrokkenheid van burgers bij beleid en het ontwikkelen en evalueren van tools en instrumenten voor beleid.

Het funderen van deze drie pijlers is mogelijk dankzij een grondig vooronderzoek. Maar dit onderzoek op **korte termijn** heeft tevens het belangrijke doel om in de acute behoefte aan kennis en instrumenten/tools/methodiek te voorzien. Hierbij wordt optimaal gebruik gemaakt van de in Ommelanden opgedane ervaringen van zowel beleidsmakers, burgers als uitvoerenden. Het korte termijn onderzoek heeft dan ook meerdere componenten

- Probleemverheldering en inventarisatie van de kennisbehoefte van betrokkenen (reeds onderweg).
- Interviews met burgers, bestuurders en hulpverleners over een aantal thema's (de aard van het probleem, psychosociale gevolgen, gezondheid, etc). Belangrijkste doel is hier: inventarisatie van persoonlijke trajecten, wat gaat goed, wat gaat fout. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de oorsprong van (sterke) negatieve en/of positieve reacties. Ook exploreren we met respondenten de toekomst van de regio, en de eigen betrokkenheid bij het inrichten hiervan.
- Literatuurstudies. Daaronder valt o.m. een inventarisatie van beschikbare onderzoeken naar aardbevingen en relevante lokale processen/issues. Ook wordt een literatuuronderzoek gedaan naar relevante ervaringen in andere aardbevingsregio's ter wereld. En loopt reeds een literatuuronderzoek naar "disaster response".

Bij dit alles benadrukken we dat het project kennisdeling als centrale doelstelling ziet. Dat zal niet alleen geschieden middels academische publicaties, maar moet (vooral) ook middels lezingen, een academische werkplaats, trainingen etc. input leveren voor bestuurders, beleidsmakers, en hulpverleningsdiensten in de stad en het bevingengebied die zich voorbereiden op (de gevolgen van) nieuwe aardbevingen.

BEGROTING

In een bijlage (zie excel-bestand) sturen we een ruwe begroting mee voor de onderzoeksopzet op de **korte en lange termijn**. De totale kosten voor de projectperiode van vier jaren zijn begroot op € 851.901,=

In het vooronderzoek (korte termijn) werken we aan een verdere probleemverheldering en inventarisatie van de kennisbehoefte van betrokkenen. We interviewen burgers, bestuurders en hulpverleners over een aantal thema's, waaronder ook de toekomst van de regio, en eigen betrokkenheid bij het inrichten hiervan. En een literatuurstudie gericht op een inventarisatie van beschikbare onderzoeken naar aardbevingen en relevante lokale processen/issues. Ook wordt een literatuuronderzoek gedaan naar ervaringen in andere aardbevingsregio's ter wereld die relevant zijn voor de Groningse situatie. Deze opzet betekent dat het onderzoek op **lange termijn** in overleg met de opdrachtgever verder kan worden geconcretiseerd.